

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájépítész mérnöki mesterképzési szak

**A FÓTI KÁROLYI KASTÉLY PARK ÉS GYERMEKVÁROS
TÖRTÉNETI KUTATÁSA ÉS REVITALIZÁCIÓS TERVE**

Belső konzulens: Dr. Gecséné Dr. Tar Imola

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Kertművészeti és
Kertépítészeti Tanszék

Készítette: Sajben Angelika Panna

Budapest

2024

Diplomatervem témaválasztása során fontosnak tartottam, hogy egy olyan területet válasszak, amelyet ismerek, személyes kötődés fűz hozzá. Így esett a választásom a főti Károlyi kastély parkjára. Édesapám családja a Gyermekvárosban dolgozott és élt is, valamint a szüleim itt jártak gimnáziumban. A nagyszüleim életük végéig a park szolgálati lakásában éltek, ennek okán a gyerekkorom nagyrészt én is a parkban tölthettem. Fóttal és a kastélyparkkal az egyetemi éveim alatt többször is foglalkoztam különböző feladatok során.

Kutatásom során a Károlyi kastélykert története megjelenését, szerepvállalását térképezem fel, amelyet a jelenkori megjelenésével és funkcióival összevetve egy részben rehabilitált, a mai kor igényeire szabott koncepciót alkotok meg a park jelenlegi területhatárain belül.

A kert legnagyobb nehézségét az adja, hogy a város irányába nyújtott szolgáltatásai és a képviselt értékének megbecsülése egyáltalán nincs összhangban. Történeti szerepének három fő funkciója közül mára szinte egyik se maradt meg méltó formában. Az egykoron átutazható, a közönség számára nyitott, a község érdekeit előtérbe helyező birtok mára egy korlátozottan hozzáférhető, zárt, elhagyatott hangulatú területté változott. A helyi lakosok elidegenedtek a területtől, nem tud szerves része lenni az életüknek a hatalmas potenciálokat hordozó központi fekvésű zöldterület.

Dolgozatom célja, hogy egy olyan átfogó koncepciót alkossak, amelyben a park a jelenlegi szerepvállalását megőrizve és rendezve egy olyan környezetben tudja biztosítani, amely méltó a terület történeti múltjához. A tervezett új funkciók behozatalával és a terület rendezésével egy olyan városi park létrehozása a célom, amely a helyi közösség életének szerves részévé tud válni. Teret tud adni városi rendezvényeknek, turisztikai érdekességeket biztosíthat, amely által a község helyi infrastruktúrájának fellendülése is potenciálisan bekövetkezhet. Mindemellett egy olyan történeti rekonstruált területté kívánom formálni a parkot, amely az egykori megjelenést megidézve egy fenntartható, nagy természeti értékekkel rendelkező történeti kerti összességet formál meg.

Először a település átfogó vizsgálatait végeztem el, amelynek során nagy hangsúlyt kaptak a helyi vegetáció és természeti adottságok elemzése, valamint a kert és a város kapcsolata. A főti Károlyi kastély parkja fontos városi jelentőségű zöldfelület. Jelentősége a 19. század óta áll fenn, az akkoriban települési méretekkel bíró angolpark természeti és gazdasági szerepet is betöltött, mára, a közel harmadára csökkent mérete ellenére is többfunkciós szerepvállalással van jelen Fót belvárosában.

A történeti kutatás során feltártam a Károlyi család történetét, a parkot és a falut érintő beavatkozásait, de különös kiemeltséggel kutattam a park egykori szerkezetét, megjelenését, funkcióit, növényállományát. A terület a 18. században került a Károlyi család fennhatósága alá, a kertet illető szerkezeti beavatkozások a század közepére fejeződtek be. Az uralkodó család fontos gazdasági fellendülést hozott a község életébe. A település a reformkor idején vált fontos kulturális központtá, melyhez a fővárosi közelsége, valamint természeti adottságai járultak hozzá elsősorban. Sok kiemelkedő korabeli személynek vált otthonává, kedvelt kirándulóhelyévé a terület. A kastélykertben megfigyelhető változásoknak oka a változó tulajdonosok különböző preferenciái voltak. A legtöbb beavatkozás a II. világháború és a '48-as forradalom után történt, kezdve az 1945-ös terület feldarabolásával. A háború idején a Károlyi család külföldön tartózkodott, ezidő alatt a közösség szolgálatának érdekében a területen szociális intézmények működését indították el a kastélyban és a terület épületeiben. A gróf visszatérését követően a parkban a szociális intézet fejlesztése kezdődött meg, amely a terület fő funkciójává lett. A Gyermekváros egészen az 1970-es évekig folytatott beépítése során a kert eredeti szerkezete teljesen eltűnt. A gyermeknevelési elvek átforgalmazásával, a családközpontú nevelési elvek bevezetésével a parkban a 20. század végére jelentősen lecsökkent a gondozottak száma, melynek okán mára a legtöbb épület üresen maradt.

Az általam tervezett koncepciótervben egy olyan parki szerkezetet alakítottam ki a területre, amely a funkciók és épületek mennyiségét, mivoltát optimalizálva egy egyensúlyban lévő történeti, intézményi környezetté válik. A kerttörténeti kutatás során feltárt parki szerkezet megidézését és a parki funkciók visszaállítását egy optimalizált beavatkozást igénylő koncepciótervben fogalmaztam meg. A terv a történetiség megidézése, a gyermekvárosi működés és a városközponti parki szerepe mellett a természetközeli megoldásokat részesíti előnyben. A meglévő növényzetben végrehajtott változtatások elsődleges célja a biodiverzitás növelése, a növényzeti színtettség létrehozása. A tervezett évelőkiültetések a történeti formavilágot egy ökológikus kiültetéssel idézik meg. A fásszárú állomány az intenzív hasznosítású területen díszesebb egyedeket tartalmazó kialakítást kapott, ezzel szemben a természetkímélő területek állományát egy ifjítási javaslattal, valamint faji diverzitással láttam el.

A dolgozatban a koncepcióterv három kiemelet részterületéről részletes leírást készítettem, amelyben a területek rész megoldásait is bemutattam.

A kastélypark területére fenntartási-kezelési javaslatot is készítettem, mivel ennek hiánya jelenti a terület jelenlegi legnagyobb problémáját. A kezelési javaslatokat

területegységekre bontott, három intenzitású kezelési módban rendeztem táblázatos rendszerbe, melynek köszönhetően egy könnyen használható segédletként szolgál.

Diplomatervemben igyekeztem a kastélykert koncepciótervét a területhez való szoros kötődésem és a tájépítészeti tanulmányaim során elsajátított tudás mentén kialakítani. Ezek alapján egy olyan parki koncepció alakult ki, mely nemcsak a történeti változások és azok megidézése, illetve az egymás mellé helyezett intézményi funkciók mentén formálódott, de a fenntarthatóság és a mai kor igényeinek kiszolgálása is jellemzi. Mindemellett nemcsak az intézmények lakói, dolgozói, de Fót lakosságának számára is egy színvonalas rekreációs hely lehet.